

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101970

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-12-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Павлушенко Станіслав Миколайович

2. Pavlushenko Stanislav

Кваліфікація: д.філософ, 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 21-12-2023

Спеціальність за освітою: Практична психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.709.081

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: Повітрофлотський проспект, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: Повітрофлотський проспект, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.81.43

Тема дисертації:

1. Фрустраційна толерантність військовослужбовців Сил спеціальних операцій до виконання завдань в умовах бойових дій
2. Frustration tolerance of servicemen of the Special Operations Forces to the performance tasks in the conditions of hostilities

Реферат:

1. Актуальність наукової роботи зумовлена: по-перше, необхідністю оптимального рівня фрустраційної толерантності військовослужбовців Сил спеціальних операцій, які мають бути спроможні до виконання завдань за призначенням в умовах невизначеності, різких змін обстановки, ворожого оточення та суворого контрозвідувального режиму, постійного ризику і небезпеки для життя; по-друге, набутим досвідом виконання військовими частинами та підрозділами Сил спеціальних операцій Збройних Сил України завдань за призначенням у ході російсько-української війни (з 2014 року). На початку відбиття збройної агресії у особового складу деяких військових частин і підрозділів цього роду сил рівень фрустраційної толерантності операторів Сил спеціальних операцій до виконання завдань за призначенням був незадовільним, що іноді спричиняло відмову військовослужбовців виконувати поставлені бойові завдання, підвищений рівень інтолерантності до психотравмуючих чинників бойової обстановки. Досвід російсько-української війни

показав, що сучасна війна відрізняється потужним впливом на психіку військовослужбовців, і в ній виграє той, хто має максимальну межу стійкості до фруструючих чинників бойової обстановки, здатний оперативно й адекватно оцінити фруструючу ситуацію і передбачити вихід з неї; по-третє, широким спектром бойових завдань, покладених на Сили спеціальних операцій Збройних Сил України, ефективне виконання яких можливе лише за умови оптимального або сприятливого рівня фрустраційної толерантності кожного оператора Сил спеціальних операцій та наявності злагоджених адаптивних команд підрозділів спеціального призначення, у яких складність завдань компенсують спільна мета і довіра до побратимів; по-четверте, суперечностями між рівнем підготовленості операторів Сил спеціальних операцій, рівнем їх оснащення та забезпечення, вимог до бойового застосування, визначених керівним складом Збройних Сил України, соціальних очікувань ефективних результатів бойової діяльності та психологічною готовністю і психологічною стійкістю виконувати бойові завдання за призначенням в умовах активної фази збройного протистояння. Аналіз стану наукової розробленості проблематики показав відсутність наукових праць, в яких досліджено психологічні особливості розвитку фрустраційної толерантності військовослужбовців Сил спеціальних операцій Збройних Сил України. Зазначена проблематика частково відображена у наукових працях психологів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: А. Большакової, І. Ламаша, Т. Селюкової, І. Назаренко, М. Омельченко, але залишилася поза увагою науковців інших складових Сил оборони. Окремі аспекти психологічних особливостей бойового застосування особового складу Сил спеціальних операцій порушені у працях Е. Литвиненка та І. Павелка. Отже, актуальність порушеного питання, його недостатня розробленість у теорії та практиці сучасної військової психології, а також суперечності між вимогами до психічної сфери оператора Сил спеціальних операцій та рівнем його психологічної стійкості зумовили вибір теми нашого дослідження. Теоретичний аналіз наукових досліджень «фрустраційної толерантності» підтвердив складність і багатогранність цього феномену. Різні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до проблеми фрустраційної толерантності особистості, визначення її психологічної природи, структури та проявів не є суперечливими та взаємовиключними, а навпаки, поглиблюють і розширюють уявлення про досліджуване явище. Визначено та емпірично розкрито психологічні особливості розвитку фрустраційної толерантності операторів Сил спеціальних операцій через змістовні характеристики структурних компонентів фрустраційної толерантності. Обґрунтовано, що структура фрустраційної толерантності операторів Сил спеціальних операцій до фруструючих перешкод бойової обстановки містить чотири взаємопов'язані компоненти: емоційно-вольовий, мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний та поведінковий. Реакція на фруструючу ситуацію бойової обстановки залежить від рівня сформованості емоційно-вольового компонента оператора Сил спеціальних операцій, його здатності адекватно сприймати фруструючу ситуацію, холоднокровно її оцінити та прийняти оптимальне рішення. Ефективність виконання бойових завдань, задоволення потреб та інтересів, стратегія поведінки і внутрішня готовність особистості оператора Сил спеціальних операцій до виконання завдань за призначенням визначає мотиваційно-ціннісний компонент фрустраційної толерантності, основою якого є особистісні переконання, стимули, ідеали, цілі, потреби, суспільні вимоги, професійний інтерес, прагнення до успіху та самореалізації. Когнітивно-пізнавальний компонент визначає здатність оператора Сил спеціальних операцій сприймати, опрацьовувати інформацію. Поведінковий компонент фрустраційної толерантності оператора Сил спеціальних операцій включає рішення і вчинки, спрямовані на продуктивне подолання фрустраційних ситуацій бойової обстановки.

2. Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 053 «Psychology» (demesne of knowledge 05 «Social and behavioral sciences»). – National University of Defense of Ukraine. The dissertation is devoted to the psychological features of the development of frustration tolerance of operators as a key category of servicemen of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine, which is assigned to perform tasks in combat conditions. The relevance of scientific work is determined by: firstly, the need for an optimal level of frustration tolerance of the Special Operations Forces servicemen, who must be able to perform tasks as assigned in conditions of uncertainty, sudden changes in the situation, a hostile environment and a strict counter-intelligence regime, constant risk and danger to life; secondly, the acquired experience of the military units and

units of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine performing their assigned tasks during the Russian-Ukrainian war (since 2014). At the beginning of the repulse of the armed aggression in the personnel of some military units and units of this type of forces, the level of frustration tolerance of the operators of the Special Operations Forces to the performance of assigned tasks was insufficient, which sometimes caused the refusal of servicemen to perform the assigned combat tasks, an increased level of intolerance to psycho-traumatic factors of the combat situation. The experience of the Russian-Ukrainian war showed that the modern war has a powerful influence on the psyche of military personnel, and the one who wins in it is the one who has the maximum resistance to the frustrating factors of the combat situation, is able to promptly and adequately assess the frustrating situation and predict a way out of it; thirdly, a wide range of combat tasks assigned to the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine, the effective execution of which is possible only under the condition of an optimal or favorable level of frustration tolerance of each operator of the Special Operations Forces and the presence of coordinated adaptive teams of units of the Special Operations Forces, in which the complexity of the tasks compensate for the common goal and trust in comrades; fourth, contradictions between the level of preparedness of operators of the Special Operations Forces, the level of their equipment and support, requirements for combat use determined by the leadership of the Armed Forces of Ukraine, social expectations of effective results of combat activities and psychological readiness and psychological stability to perform combat tasks as assigned in the conditions active phase of the armed conflict. The analysis of the state of scientific development of the problem showed the absence of scientific works in which the psychological features of the development of frustration tolerance of servicemen of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine were investigated. The mentioned problems are partially reflected in the scientific works of psychologists of the State Emergency Service of Ukraine: A. Bolshakova, I. Lamasha, T. Selyukova, I. Nazarenko, M. Omelchenko, but remained outside attention of scientists from other components of the Defense Forces. Separate aspects of the psychological characteristics of the combat use of personnel of the Special Operations Forces are discussed in the works of E. Litvinenko and I. Pavelko. Therefore, the relevance of the raised issue, its insufficient development in the theory and practice of modern military psychology, as well as the contradictions between the requirements for the mental sphere of the operator of the the Special Operations Forces and the level of his psychological stability determined the choice of the topic of our research. Theoretical analysis of scientific studies of «frustration tolerance» confirmed the complexity and multifaceted nature of this phenomenon. Different approaches of domestic and foreign scientists to the problem of frustration tolerance of the individual, the determination of its psychological nature, structure and manifestations are not contradictory and mutually exclusive, but on the contrary, deepen and expand the understanding of the studied phenomenon. The psychological features of the development of frustration tolerance of Special Operations Forces operators have been determined and empirically revealed through the substantive characteristics of the structural components of frustration tolerance. It is substantiated that the structure of frustration tolerance of Special Operations Forces operators to frustrating obstacles in the combat environment contains four interrelated components: emotional-volitional, motivational-value, cognitive and behavioral.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Аналіз підходів до психологічного забезпечення професійної діяльності. Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 2 (55). С. 75–83.
- Аналіз підходів до визначення природи фрустрації в теорії і практиці психологічної думки. Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 5 (58). С. 153–160.
- Психологічний зміст поняття фрустраційної толерантності. Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2021. Вип. 3 (61). С. 99–106.
- Фрустраційна толерантність як професійна властивість оператора сил спеціальних операцій. Науковий журнал «Габітус». Одеса : ВД «Гельветика», 2022. Вип. 40. С. 172–177.
- Обґрунтування методики емпіричного дослідження фрустраційної толерантності військовослужбовців Сил спеціальних операцій. Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2023. Вип. 3 (73). С. 115–123.
- Прогнозування поведінки військовослужбовців Сил спеціальних операцій в екстремальних умовах виконання завдань за призначенням. Науковий журнал «Журнал сучасної психології». Запоріжжя : ВД «Гельветика», 2023. Вип. 2 (29). С. 43–52.
- Аналіз та інтерпретація результатів апробації програми розвитку фрустраційної толерантності операторів Сил спеціальних операцій до виконання бойових завдань. Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2023. Вип. 5 (75). С. 116–128.

Наукова (науково-технічна) продукція: авторська методика для діагностування рівня фрустраційної толерантності

Соціально-економічна спрямованість: підвищення продуктивності праці

Охоронні документи на ОПІВ:

Раціоналізаторські пропозиції

Програма розвитку фрустраційної толерантності операторів ССО

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U000171; 0222U000739; 0222U004184; 0222U200865

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стасюк Василь Васильович

2. Vasil Stasuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 000-0002-7943-8456

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: Повітрофлотський проспект, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кокун Олег Матвійович
2. Kokun Oleh M.

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, буд. 2, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сафін Олександр Джамільович
2. Oleksandr D. Safin

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 20.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5745-8635

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова, буд. 2, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хміляр Олег Федорович
2. Oleg HmiLiar

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2693-1906

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: Повітрофлотський проспект, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковальчук Олександр Петрович

2. Kovalchuk Oleksandr P.

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: Повітрофлотський проспект, буд. 28, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Осьодло Василь Ілліч

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Осьодло Василь Ілліч

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Павлушенко Станіслав Миколайович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна